

2010 International Year of Biodiversity

ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ Α':

Παγκόσμιο έτος 2010 – Παγκόσμια ημέρα 22 Μαΐς

Παγκόσμια έτη και παγκόσμιες ημέρες προβάλλονται συχνά στα ημερολόγια κυρίως του Δυτικού κόσμου με άφορμή μία σημαντική επέτειο, μία παγκόσμια προοπτική ή μία άπειλη. Αν και η τελική τους στόχευση προβληματίζει – ν' ανησυχούμε ή νά εφησυχάζουμε; – όπωσδήποτε αποτελούν άφορμή νά μαθαίνουμε.

Παγκόσμιο Έτος Βιοποικιλότητας κήρυξε τό 2010 ό Όργανισμός Ήνωμένων Έθνών, ως προειδοποίηση γιά τή συνεχιζόμενη έξαφάνιση βιολογικών ειδών μέ ρυθμό 1000 φορές μεγαλύτερο του κανονικού, τρία είδη ανά ώρα, πού έπηρεάζει άνεπανόρθωτα τή ζωή των ανθρώπων σ' όλόκληρο τόν πλανήτη.

Τό Έτος Βιοποικιλότητας ξεκίνησε έπίσημα τή Δευτέρα 11 Ιανουαρίου στό Βερολίνο, έπειδή ή Γερμανία κατέχει φέτος τήν προεδρία τής Συνθήκης γιά τή Βιοποικιλότητα του ΟΗΕ. Συγχρόνως ή Παγκόσμια Ημέρα Βιοποικιλότητας έορτάζεται κάθε χρόνο στις 22 **Μαΐου**. Ό όρος «βιοποικιλότητα» και ή ημέρα καθιερώθηκαν άμέσως μετά τήν παγκόσμια συνδιάσκεψη και τήν ύπογραφή τής Συνθήκης του Rio, τό 1992, γιά τήν προστασία όλων των μορφών ζωής. Άμέτρητες πλέον οί άναφορές στό διαδίκτυο, μέ τήν κεντρική ιδέα του Κέντρου Πληροφόρησης του ΟΗΕ: «Η βιοποικιλότητα είναι ζωή. Η βιοποικιλότητα είναι ή ζωή μας».

Σήμερα ύστερα και από τήν άποτυχία τής Κοπεγχάγης γιά τόν έλεγχο τής κλιματικής άλλαγής, οί έλπίδες γιά μία δεσμευτική συμ-

φωνία στρέφονται στή Σύνοδο γιά τή Βιοποικιλότητα, πού θά πραγματοποιηθεΐ τόν Οκτώβριο στήν Ιαπωνία. Άλλωστε ή κλιματική άλλαγή και ή βιοποικιλότητα άλληλοσυνδέονται.

ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ

Ή βιολογική ποικιλότητα ή βιοποικιλότητα άναφέρεται στήν ποικιλία των μορφών τής ζωής: φυτά, ζώα, μύκητες και μικροοργανισμοί, τά γονίδια πού περιέχουν και τά οικοσυστήματα πού σχηματίζουν. Ό όρος «βιοποικιλότητα» άγκαλιάζει όλη τή ζωή στή Γη και εΐναι ζωτική γιά τήν υγεία, τή διατροφή και τήν ευημερία μας. Πρακτικά, μπορούν νά διακριθοΐν τέσσερα διαφορετικά έπίπεδα βιοποικιλότητας, τό καθένα από τά όποια έχει διαφορετική σημασία, αλλά στήν πράξη άποτελεΐ κομμάτι άναπόσπαστο ενός ένιαίου συνόλου.

Τό πρώτο έπίπεδο είναι ή γενετική βιοποικιλότητα. Η γενετική βιοποικιλότητα εκφράζει τό εύρος των κληρονομικών καταβολών, τήν ποικιλότητα των γονιδίων ενός συγκεκριμένου είδους, όπως οί διάφορες ράτσες σκυλιών, πού ανήκουν όμως όλες στό ίδιο είδος. Άκόμη στήν Ελλάδα, έξαιτίας τής γεωγραφικής της θέσης, τής ποικιλίας των κλιματικών της τύπων, τής όρογραφικής της διαμόρφωσης και τής ιστορίας της, τά είδη φυτών και ιδιαίτερα δένδρων παρουσιάζουν πολύ μεγάλη γενετική βιοποικιλότητα. Έτσι γιά παράδειγμα στή **δασική πεύκη** και σέ

μιά μικρή σχετικά έκταση, άπαντοῦν ὅλες οἱ μορφές δασικῆς πεύκης, ἀπό τίς στενόκομες, λεπτόκλαδες ἀλπικές, μέχρι τίς εὐρύκομες, χονδρόκλαδες τῶν πεδιάδων τῆς Πολωνίας. Τό γεγονός αὐτό μπορεῖ ν ἀναδείξει τήν Ἑλλάδα ὡς τράπεζα γονιδίων καί γενικότερα γενετικοῦ ὕλικου, τό ὅποιο πρέπει νά ἐρευνηθεῖ καί νά διατηρηθεῖ.

Τό δεύτερο επίπεδο βιοποικιλότητας εἶναι ἡ βιοποικιλότητα τῶν εἰδῶν. Ἡ βιοποικιλότητα αὐτή ἐκφράζεται μέ τόν ἀριθμό (πλήθος) τῶν διαφορετικῶν εἰδῶν φυτῶν καί ζῶων πού άπαντοῦν σέ μιά συγκεκριμένη περιοχή. Ἄλλο εἶδος ἡ πεταλούδα, ἄλλο τό ἀηδόνη κι ἄλλο τά κυκλάμινα πού ζοῦν μαζί στό ἴδιο οἰκοσύστημα, π.χ. σ ἓνα συνηθισμένο ἑλληνικό βουνό. Ὅσο περισσότερα εἶδη μετέχουν στή σύνθεση ἑνός οἰκοσυστήματος τόσο μεγαλύτερη σταθερότητα παρουσιάζει τό οἰκοσύστημα, τόσο πυκνότερο δίκτυο τροφικῶν ἀλυσίδων καί βιοσυστημάτων δημιουργεῖται. Ἡ Ἑλλάδα, γιά τούς λόγους πού ἤδη ἀναπτύχθηκαν, παρουσιάζει πολύ μεγάλη βιοποικιλότητα εἰδῶν φυτῶν καί ζῶων. Ἀναλογικά με τήν έκτασή της ἐμφανίζει τή μεγαλύτερη βιοποικιλότητα ἀπό ὅλες τίς χώρες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἔνωσης.

Τό τρίτο επίπεδο βιοποικιλότητας, εἶναι ἡ βιοποικιλότητα οἰκοσυστημάτων. Οἰκοσύστημα ὀνομάζουμε μιά ὀργανωμένη ἐνότητα ἔμβων ὄντων ἀλλά καί ἀβιοτικῶν* στοιχείων. Αὐτή ἐκφράζεται μέ τόν ἀριθμό (πλήθος) τῶν συνδυασμῶν εἰδῶν φυτῶν καί ζῶων πού συναντῶνται σέ μιά συγκεκριμένη περιοχή μέ τή δική της ἔδαφική μορφολογία. Ἐχουμε δύο μεγάλες κατηγορίες οἰκοσυστημάτων, τά χερσαῖα καί τά ὕδατικά. Ἡ προστασία τῶν οἰκοσυστημάτων ἐξασφαλίζει ὄχι μόνο τήν προστασία τῶν εἰδῶν πού τά συνθέτουν ἀλλά καί τή διατήρηση τῆς φυσιογνωμίας τῶν τοπίων. Ἡ Ἑλλάδα, ἐξαιτίας τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ συνδυασμῶν εἰδῶν φυτῶν καί ζῶων, ἐμφανίζει ἐπίσης πολύ μεγάλη βιοποικιλότητα οἰκοσυστημάτων.

Τό τέταρτο επίπεδο εἶναι ἡ βιοποικιλότητα

των τοπίων, τό ὅποιο ἐκφράζεται μέ τόν ἀριθμό ἢ τό πλήθος τῶν τύπων τῶν τοπίων πού ἐμφανίζονται σέ μιά περιοχή ἢ σέ μιά χώρα. Στή σύνθεση ἑνός τοπίου δέ μετέχουν μόνο φυσικά οἰκοσυστήματα ἀλλά καί τεχνητά, ὅπως οἱ διάφορες γεωργικές καλλιέργειες ἀλλά καί οἱ τύποι τῶν οἰκισμῶν. Γι' αὐτό ὀνομάζεται καί **πολιτιστική ποικιλότητα**, ἀφοῦ στή διαμόρφωση τῶν τοπίων συμμετέχουν οἱ πρακτικές διαχείρισης τῆς γῆς, ἡ κοινωνική ὀργάνωση, οἱ διατροφικές συνήθειες, ὅπως καί οἱ θρησκευτικές ἀντιλήψεις, μαζί μέ τίς διάφορες μορφές τέχνης καί πολιτιστικῆς παράδοσης. Ἡ Ἑλλάδα ἐμφανίζει πάρα πολύ μεγάλη βιοποικιλότητα τοπίων. Στή χώρα άπαντοῦν τοπία ἀπό τά ἡμερημικά τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης μέχρι τά σκανδιναβικά (βόρεια) τῆς Ροδόπης καί τά ἀλπικά τοῦ Ὀλύμπου, τοῦ Σμόλικα καί ἄλλων ὄροσειρῶν τῆς Β. Ἑλλάδας.

Συνοψίζοντας ἀναφέρουμε ὅτι:

α) Ἡ ἀπώλεια τῆς βιοποικιλότητας ἀναγνωρίζεται σήμερα ὡς ἓνα ἀπό τά μεγαλύτερα προβλήματα τῆς νέας χιλιετίας. Γι' αὐτό ἡ προστασία τῆς ποικιλίας ὄλων τῶν μορφῶν ζωῆς ἐπάνω στή Γῆ δέν ἐπιβάλλεται γιά λόγους ρομαντικούς ἀλλά θεωρήθηκε σκόπιμο νά ἀποτελέσει ζήτημα διεθνούς δικαίου, καθῶς οἱ ἐπιστημονικές καί πολιτικοοικονομικές ἐπιπτώσεις τῆς ὑποβάθμισης τῆς ἐπιπρεάζουν ὀλόκληρο τόν πλανήτη.

β) Εἶναι φανερό ὅτι ἡ Ἑλλάδα διαθέτει μεγάλη βιοποικιλότητα σέ ὅλα τά επίπεδά της (γενετική, εἰδῶν, οἰκοσυστημάτων καί τοπίων) καί αὐτό τό μεγάλο δῶρο τοῦ Θεοῦ πρέπει μέ πολλή προσοχή καί ἀγάπη νά διαφυλαχθεῖ.

* ἀβιοτικός: αὐτός πού καταστρέφει, ἀναστέλλει ἢ ἐμποδίζει τή ζωή

<http://www.eeddy.gr/Biodiver.htm>
www.cbd.int/2010

www.nutr.teithe.gr/Mathimata/sxeseisgen.../Viopoikilothta.pdf